

Nr 49.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående pension åt statens fattigvårds- och barnavårdskonsulenter A. W. Norgren och P. Larsson; given Stockholms slott den 22 januari 1932.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Felix Hamrin.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 22 januari 1932.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena friherre RAMEL, statsråden GÄRDE, HAMRIN, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, JEPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Efter gemensam beredning med chefen för socialdepartementet anför chefen för finansdepartementet, statsrådet Hamrin:

Med eget utlåtande av den 25 juli 1931 har statens inspektör för fattigvård och barnavård överlämnat särskilda framställningar från statens fattigvårds- och barnavårdskonsulenter i tredje respektive sjunde distriktet August Wilhelm Norgren och Pontus Larsson om beredande åt dem av pension av statsmedel.

Norgren, som är född den 7 juni 1865, och Larsson, som är född den 5 oktober 1864, förordnades den 13 december 1918 av Kungl. Maj:t att från och med den 1 januari 1919 tills vidare vara fattigvårdskonsulenter i tredje respektive sjunde distriktet. Jämlikt stadgandet i 20 § andra stycket lagen

den 6 juni 1924 (nr 361) om samhällets barnavård hava de från och med lagens ikraftträdande den 1 januari 1926 innehåft jämväl befattningarna såsom barnavårdskonsulent inom berörda distrikt. Genom beslut den 19 juni 1931 har Kungl. Maj:t medgivit, att Norgren och Larsson må kvarstå i tjänst intill den 1 juli 1932.

I enlighet med grunder, som angivas i kungl. brev den 18 oktober 1918 och den 13 juni 1919, åtnjuta Norgren och Larsson vardera lön för år räknat med 3,000 kronor, varifrån avdrages ett mot pensionsavgift svarande belopp av 200 kronor, samt tjänstgöringspenningar med 1,500 kronor ävensom två ålderstillägg, vardera å 500 kronor. Härutöver uppbära de tillfällig löneförbättring med 1,000 kronor för år, varav 700 kronor skola anses såsom lön och 300 kronor såsom tjänstgöringspenningar, ävensom dyrtids-tillägg enligt för oreglerade verk gällande grunder. Genom omförmälda brev den 18 oktober 1918 har bestämts, att för åtnjutande av däri angivna avlöningsförmåner skola i tillämpliga delar lända till efterrättelse vad som stadgats i kungörelsen den 9 oktober 1914 (nr 255) angående avlöningsförmåner åt folkskolinspektörer m. m., dock med vissa tillägg och ändringar, varom nu icke är fråga.

Beträffande Norgrens och Larssons verksamhet före den 1 januari 1919 inhämtas av handlingarna i ärendet, bl. a., beträffande *Norgren*, att han under åren 1884—1892 varit anställd vid Andra livgardet och därunder avlagt examen i underofficersskolans högre kurs samt befordrats till korpral år 1887 och till distinktionskorpral med underofficers tjänstgöring år 1888, att han under åren 1895—1900 innehåft anställning såsom tillsyningsman vid åkerbrukskolonien Hall, att han under åren 1904—1911 varit föreståndare vid Umeå stads fattiggård samt att han under åren 1912—1918 varit anställd såsom fattigvårdskonsulent i svenska fattigvårdsförbundet; samt beträffande *Larsson*, att han under åren 1907—1912 varit föreståndare för Backa ålderdomshem i Nyed ävensom under tiden därefter och intill utgången av år 1918 varit föreståndare för Umeå stads ålderdomshem.

Statens inspektör för fattigvård och barnavård har i ärendet anfört huvudsakligen följande:

De till statsinspektionen för fattigvård och barnavård hörande konsulenterna hade alltsedan inspektionens tillkomst varit uppförda på extra stat. Dessa befattningshavare kunde alltså icke utan vidare komma i åtnjutande av pension vid avgång ur tjänsten.

Frågan om befattningarnas förvandling till ordinarie hade under den tid, som förflutit, sedan konsulentverksamheten tagit sin början, vid åtskilliga tillfällen varit på tal mellan konsulenterna och inspektören. Av olika anledningar hade emellertid tiden ej ansetts mogen för en dylik åtgärd. Redan under förberedelserna till den nya barnavårdslagstiftningen hade framgått, att planer vore å bane att anlita fattigvårdskonsulenterna för vissa uppdrag beträffande barnavården. Med vetskap härom hade det ej kunnat komma i fråga att framkomma med förslag om ordinarie an-

ställning åt konsulenterna förr än visshet vunnits om och i vad mån deras ursprungliga verksamhet komme att utökas genom lagen om samhällets barnavård. När verksamheten sedermera vidgats i samband med berörda lags ikraftträdande, hade det ansetts lämpligt, att någon tids erfarenhet om arbetets omfattning först erhöles, innan frågan om den ordinarie anställningsformen fördes fram.

I skrivelse den 2 maj 1929 hemställde emellertid samtliga dåvarande fattigvårds- och barnavårdskonsulenter, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om att de snarast möjligt erhöles ordinarie anställning.

I det utlåtande, inspektören avgivit över framställningen, hade anförts bland annat, att, sedan erfarenhet dåmera under längre tid än tre år vunnits om lämpligheten av det dittills tillämpade systemet, intet skäl syntes föreligga för att längre undanskjuta löneregleringsfrågan. Inspektören hade därför tillstyrkt bifall till framställningen.

Sedan yttranden därjämte avgivits av statskontoret, allmänna civilförvaltningens lönenämnd samt de inom socialdepartementet tillkallade s. k. organisationssakkunniga, hade dåvarande chefen för socialdepartementet anmält framställningen inför Kungl. Maj:t i samband med avlåtande av statsverkspropositionen till 1930 års riksdag (femte huvudtiteln punkt 36). Med hänsyn till de av de hörda myndigheterna omförmälda pågående omfattande utredningarna på den sociala hjälpverksamhetens område hade departementschefen emellertid för det dåvarande icke ansett lämpligt att upptaga spørsmålet om konsulenternas ordinarieblivande till närmare prövning.

Statskontoret hade i sitt utlåtande beträffande värdet för konsulenterna av en ordinarie anställnings erhållande anförts, att åtskilliga fördelar därigenom skulle uppstå. I sammanhang därmed hade emellertid statskontoret framhållit, att den av konsulenterna själva anförda pensionsfrågan i allt fall syntes kunna, såsom i många andra fall under de senaste åren skett, lösas genom beslut av riksdagen i varje särskilt fall.

Då alltså konsulenternas ordinarie anställning för närvarande vore ställd på framtiden, hade statsmakterna att i varje särskilt fall till prövning upptaga frågan om pensionering av konsulenter, som avginge ur tjänsten.

För egen del kunde fattigvårdsinspektören ej finna annat än att starka skäl talade för att konsulenterna Norgren och Larsson, som på grund av sin levnadsålder snart syntes komma att lämna sina befattningar, beredes statspension.

I detta sammanhang ville fattigvårdsinspektören erinra därom, att enligt beslut av 1930 års riksdag avlidne fattigvårds- och barnavårdskonsulenten i nionde distriktet A. T. Gullbergs änka tillerkänts pension av statsmedel.

Såväl Norgren som Larsson hade städse med synnerligt nit och levande intresse ägnat sig åt sina omfattande och krävande uppgifter samt nedlagt ett betydande och fruktbarande arbete på fattigvårdens och barnavårdens utveckling inom sina verksamhetsområden. På grund härav och genom sitt förhållande i övrigt hade de fullgjort sina åligganden till inspektörens och övriga vederbörandes fulla tillfredsställelse.

Beträffande de belopp, med vilka pensioner borde utgå, syntes det icke tillkomma fattigvårdsinspektören att avgiva förslag, men tillåte sig inspektören hemställa, att vid pensionsbeloppets beräkning hänsyn måtte tagas till följande förhållanden.

Då statens fattigvårdsinspektion i samband med fattigvårdslagen av år 1918 trädde i tillämpning den 1 januari 1919, hade ej inom statsförvalt-

ningen funnits personer, som ägde utbildning eller erfarenhet i sådant arbete, som skulle tillkomma de nya befattningshavarna. På grund härav hade rekryteringen måst ske bland personer, som på annat håll förskaffat sig de nödiga kunskaper, som vore oundgängliga för verksamheten.

Vad nu särskilt konsulenterna beträffade, vilka skulle lämna fattigvårdsstyrelserna upplysningar och råd i allt vad som rörde kommunernas fattigvård, hade det varit nödvändigt att anställa personer, vilka tidigare arbetat på området och som tillika vore i besittning av moget omdöme samt ägde förmåga att genom klokt och sansat uppträdande väcka förståelse och intresse ute i bygderna för de nya idéer och tankar, vilka vore utmärkande för den nya fattigvårdslagen. Mot den rekrytering av konsulenter, som verkställdes 1918, hade ej heller några anmärkningar framställts, trots att deras ställning många gånger varit mycket ömtålig. På det hela taget torde kunna sägas, att konsulenterna lyckats att i mycket hög grad vinna såväl de ledande fattigvårdsmännens som understödstagarnas förtroende. Konsulenternas omfattande skriftväxling med såväl den ena som den andra av dessa grupper lämnade också fullgoda bevis för detta förtroende. Understödstagarna på ålderdomshemmen kände sig också ha ett stöd i konsulenterna, till vilka de vid besöken i ålderdomshemmen vände sig med sina bekymmer av olika slag.

Då de egenskaper, som just vore erforderliga för konsulentbefattningarnas innehavare, såsom förut nämnts ej kunnat förvärfvas i statstjänst, hade den första uppsättningen konsulenter omöjliggen kunnat för vinnande av pension intjäna i lag angående civila tjänst innehavares rätt till pension omnämnt antal tjänstår. Detta förhållande måste, om ej särskild hänsyn toges därtill, medföra, att isynnerhet de konsulenter, varom nu vore fråga, hade att tillgodoräkna sig endast ett jämförelsevis ringa antal tjänstår i statens tjänst. På grund härav tillstyrkte fattigvårdsinspektören, att Norgren och Larsson finge för erhållande av högsta möjliga pension tillgodoräkna sig tjänstetid även i kommunal eller enskild tjänst, då de varit sysselsatta i fattigvårdsarbete, samt att sådant tillgodoräknande finge ske i erforderlig omfattning för bekommande av pension till belopp, motsvarande det de skulle hava erhållit i hel pension, om befattningarna varit uppförda på ordinarie stat.

Statskontoret har den 19 augusti 1931 avgivit infortrat utlåtande i ärendet och därvid anført:

Då befattningarna såsom fattigvårds- och barnavårdskonsulenter icke vore uppförda på ordinarie stat, vore innehavarna av dessa befattningar författningsenligt icke berättigade att erhålla pension vid avgång ur tjänsten.

Såsom statskontoret i ett den 23 maj 1931 avgivet utlåtande angående sökandenas framställningar om anstånd med avgång från förordnande såsom fattigvårds- och barnavårdskonsulenter erinrat i anledning av en av sökanden Larsson samtidigt gjord ansökan om pension, plägade emellertid i fall, där vederbörande länge innehaft anställning i statstjänst, tillses, att vid avgång skäligen bereddes.

Även beträffande nu ifrågakvarande befattningshavare syntes skäl föreligga för beredande åt dem av pension av statsmedel vid deras avgång från sina befattningar. Härtill syntes så mycket större anledning förefinnas, som befattningarna ifråga allenast med hänsyn till pågående om-

fattande utredningar på den sociala hjälpverksamhetens område ännu ej uppförts på ordinarie stat.

Vidkommande frågan om storleken av de pensionsförmåner, som borde tillerkännas dem, ville statskontoret erinra, att fattigvårds- och barnavårdskonsulenterna uppbure lön med 3,000 kronor, efter avdrag likväl av ett belopp, motsvarande pensionsavgift, samt tjänstgöringspenningar med 1,500 kronor, allt för år räknat. Efter 5 år kunde lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor. Då såväl Norgren som Larsson kommit i åtnjutande av bägge dessa avlöningsförhöjningar, hade, därest befattningarna varit uppförda på ordinarie stat, pensionsunderlaget för dem utgjort 4,000 kronor. Efter omräkning enligt de för s. k. nyreglerad pension gällande grunderna i kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280) skulle underlaget bliva 4,752 kronor, vilket belopp syntes böra tagas till utgångspunkt för beräkning av sökandenas pensioner. Beträffande övriga omständigheter, som borde tjäna till ledning vid beräkandet av storleken av ifrågavarande pensioner, ville statskontoret vid det förhållande, att enligt brev den 18 oktober 1918 för åtnjutande av nyssberörda avlöningsförmåner skulle lända till efterrättelse i tillämpliga delar bestämmelserna i kungörelsen den 9 oktober 1914 (nr 255) angående avlöningsförmåner åt folkskolinspektörer m. m., dock med vissa tillägg och ändringar, som icke vore av intresse i detta sammanhang, och då ifrågavarande konsulentbefattningar alltså i detta hänseende närmast jämställts med folkskolinspektörer, framhålla lämpligheten av att även i pensionshänseende jämföra fattigvårds- och barnavårdskonsulenter med dessa befattningshavare.

Enligt gällande pensionslag ägde folkskolinspektör rätt att komma i åtnjutande av hel pension vid 65 levnads- och 25 tjänstår. Såsom av handlingarna i ärendet framginge, kunde emellertid varken Norgren eller Larsson räkna 25 tjänstår. Sålunda uppginge Norgrens sammanlagda anställning i statens tjänst endast till 22 år och Larssons till 13 år. Därest befattningarna varit uppförda på ordinarie stat, hade följaktligen sökandenas pensioner med tillämpning av nyssberörda bestämmelser kommit att uppgå för Norgren till $\frac{22}{25}$ och för Larsson till $\frac{13}{25}$ av förenämnda pensionsunderlag.

Av handlingarna i ärendet framginge, att Norgren under åren 1895—1900 varit anställd som tillsyningsman vid åkerbrukskolonien Hall och under åren 1904—1911 varit föreståndare vid Umeå stads fattiggård. Sökanden Larsson hade under åren 1907—1912 varit föreståndare för Backa ålderdomshem i Nyed och under tiden därefter och intill utgången av år 1918 varit föreståndare för Umeå stads ålderdomshem.

Beträffande fråga om tillgodoräkning i pensionshänseende av utom statens tjänst fullgjort arbete, ville statskontoret erinra, att det under senare år i åtskilliga fall förekommit, att riksdagen med hänsyn till av vederbörande utom statens tjänst utfört arbete, som varit av direkt allmännyttig beskaffenhet och till särskilt gagn för deras arbete i statstjänst, beviljat befattningshavare tilläggspensioner utöver dem författingsenligt tillkommande pensionsbelopp.

Med hänsyn till vad statens fattigvårdsinspektör anfört i ärendet och i betraktande av de särskilda omständigheter, som måste anses föreligga i förevarande fall, funne sig statskontoret böra förorda, att vid bestämmandet av sökandenas pensionsförmåner hänsyn toges till den tid, varunder

de före tillträdandet av innehavande förordnanden utfört arbete i fattigvårdens tjänst.

Därest sökandena finge tillgodoräkna $\frac{2}{3}$ av sistberörda tid, skulle Norgren uppnå mer än 25 tjänstår för pension och sålunda böra erhålla pension till ett årligt belopp av 4,752 kronor. Larsson däremot, som innehade blott 13 tjänstår och tidigare sysslat med fattigvårdsarbete i 12 år, skulle efter tillgodoräkning av $\frac{2}{3}$ av sistnämnda tid eller sålunda 8 år, kunna för pension räkna endast 21 tjänstår. Hans pension syntes därför böra beräknas till $\frac{21}{25}$ av 4,752 kronor, eller sålunda till 3,984 kronor.

Vid avpassande av pensionsbelopp för icke-ordinarie befattningshavare i fall, där man utgått från jämförelse med pensionsunderlaget för motsvarande ordinarie befattningshavare, plägade vidtagas viss reduktion av det beräknade pensionsbeloppet av anledning att pensionsavgifter icke erlagts. I nu förevarande fall, där vederbörande fått å avlöningen vidkännas avdrag, som uttryckligen angivits motsvara pensionsavgift, ville statskontoret icke påyrka vidtagande av någon sådan reduktion.

På grund av vad sålunda anförts har statskontoret hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att Norgren och Larsson finge från och med månaden näst efter den, varunder de avginge från sina befattningar, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension, Norgren av 4,752 kronor och Larsson av 3,984 kronor.

*Departements-
chefen.*

På grund av de i ärendet upplysta omständigheterna anser jag, att Norgren och Larsson böra — trots den jämförelsevis korta tjänstetiden såsom statens fattigvårds- och barnavårdskonsulenter — komma i åtnjutande av pension vid avgången från konsulentbefattningarna ävensom att vid beräkningen av pensionerna hänsyn bör tagas till det arbete, som de före befattningarnas tillträdande utfört i fattigvårdens eller barnavårdens tjänst, genom tillgodoräkning av intill två tredjedelar av tiden för sådan verksamhet. Däremot synes mig tveksamt, huruvida tillräcklig anledning föreligger att vid bestämmandet av den pension, som av billighetsskäl sålunda må böra beviljas, tillgodoräkna Norgren, på sätt statskontorets förslag innebär, tiden för den militära tjänstgöringen. Då emellertid Norgren — förutom den av statskontoret omförmälda verksamheten i fattigvårdens och barnavårdens tjänst — kan åberopa sju års tjänstgöring såsom svenska fattigvårdsförbundets konsulent omedelbart före den statliga konsulentbefattningens tillträdande, vid vilken tjänstgöring avseende synes böra fästas i nu förevarande hänseende, finner jag mig likväl kunna biträda statskontorets förslag om pension åt Norgren, beräknad efter fullt antal tjänstår.

Då de av statskontoret i övrigt vid beräkningen av pensionerna tillämpade grunderna synas mig med nuvarande bestämmelser i fråga om fattigvårds- och barnavårdskonsulenternas löne- och övriga anställningsförhållanden kunna lämnas utan erinran, får jag alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att statens fattigvårds- och barnavårdskonsulenter August Wilhelm Norgren och Pontus Larsson må från och med månaden näst efter den, varunder de avgå från sina befattningar, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära årliga pensioner, Norgren till belopp av 4,752 kronor och Larsson till belopp av 3,984 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Vid protokollet:

Hjalmar Ekengren.
